

ENERGIA EÒLICA



JOAQUIM COROMINAS

PARE DE LES TECNOLOGIES ALTERNATIVES A CATALUNYA

«La situació actual no és la desitjable ni pot ser la tolerable»



XAVIER BORRÀS → PERIODISTA

A mitjans dècada dels setanta del segle xx en Quim Corominas va poder observar als EUA algunes realitzacions –les del New Alchemy Institute, per exemple– de les anomenades «tecnologies alternatives», com ara les cases solars construïdes per petites empreses que sorgien de grups universitaris nascuts al Massachusetts Institute of Technology i a d'altres universitats.

Un dels somnis d'aquella època s'ha fet gairebé realitat aquest 2004: la Fàbrica del Sol (vegeu *Userda*, 2, juliol 2004, p. 15), un antic edifici mediterrani rehabilitat amb conceptes ecològics i energètics, emprat com a oficina d'ONG i com a centre de demostració d'energies renovables (ER) i centre d'educació d'ER. Però per tot just arribar fins a aquest exemple d'eficiència energètica, quan és a punt de jubilar-se, el doctor Corominas ha fet un llarg viatge.

«La gent que va participar en el naixement de les "tecnologies alternatives" a Catalunya –diu en Corominas– es va aplegar al voltant del grup TARA (Tecnologies Alternatives Radicals i Autogestionades) i de revistes com *Userda* i *Alfalfa*. En van sortir diversos grups que van crear estructures empresarials que avui perduren amb èxit: Trama, BCN-Cambra Lògica de Disseny, les cooperatives Ecotecnia i Seba, o associacions com Ecoserveis, el GCTP-FNN i el Dia de la Terra.»

De fet, moltes de les persones actives en aquella època avui treballen a universitats, ajuntaments i institucions diverses, però, segons en Quim «es pot constatar un buit generacional després d'aquests pioners fins a les generacions actuals». Només cal veure que poques han estat, durant aquests darrers anys, les institucions educatives i públiques que han promogut les tecnologies alternatives. «Un exemple –apunta en Corominas– és la pràctica inexistència de formació en energies renovables malgrat que hi ha empreses que hi treballen des de fa més de vint anys.»

En una època marcada per la nucle-

cràcia i la guerra en Joaquim Corominas considera positiu que es parli de sostenibilitat, ni que sigui sense saber què és exactament. Si se'n parla deu voler dir que «la situació actual no és la desitjable ni pot ser la tolerable».

I si hi afegim el «desenvolupament», a la sostenibilitat? «La cosa es complica: és un concepte, el de "desenvolupament sostenible", que s'utilitza amb molta demagògia per assolir uns mals resultats. Malauradament, molt pocs dels intel·lectuals, dels creadors d'opinió i dels contertulians dels mitjans de comunicació han treballat el context de la sostenibilitat. A vegades,



fins i tot –afegeix en Corominas–, n'han fet brometa, i de la fàcil.»

Les tecnologies no sostenibles no tenen futur, encara menys als països empobrits. Si aquests països segueixen els camins de la tecnologia convencional, «hauran introduït una tecnologia que hauran de refer i no podran externalitzar-ne els costos, com fan els occidentals». Com passa amb les nuclears, doncs. «No tan sols cal debatre l'acceptabilitat dels riscos nuclears, sinó la necessitat de la pròpia energia nuclear. Les centrals nuclears no són necessàries. A l'antiga URSS hi ha 40 reactors que caldria canviar perquè no compleixen els nivells de seguretat que poden oferir els reactors de disseny occidental (recordem Txernòbil). Però el mateix Livermore Radiation Laboratory de Berkeley ofereix una alternativa: utilitzar bombetes fluorescents eficients. Amb aquesta simple tecnologia –que pot ser fabricada localment i és molt més barata– no caldrien els 40 reactors nuclears i s'hauria acabat el problema del risc nuclear!»

Tanmateix, aquí no ens quedem curts: deslocalització d'empreses, enormes impactes ambientals del «desenvolupisme», rebuig popular a la destrucció dels recursos naturals... «Tot això és fruit de la lò-

gica del sistema actual. Les empreses propietat d'un capital necessiten tenir beneficis importants: utilitzaran la tecnologia menys cara que permeti la legislació i operaran en un entorn polític que els permeti pactar amb uns poders forts.» Bé, i aleshores, què: «Els objectius de la Tecnologia Alternativa són produir el que sigui útil o necessari, localment i amb la participació dels que hi treballin i hi visquin a prop, sense malmetre el medi ambient i podent viure dignament del seu treball». Evidentment –hi afegeix el doctor Corominas–, «l'entorn sociopolític hauria de procurar i garantir un principi bàsic d'estabilitat: que els beneficis repercutixin en els qui en rebin els perjudicis, i viceversa; si no, qui obtingui uns beneficis sense els perjudicis sempre en voldrà més i els perjudicats no ho acceptaran.»

A Catalunya, tot i la ingent allau d'iniciatives sorgides d'ençà 1974, els governs convencionals «han preferit que els seus votants gaudeixin de l'esport, d'unes bones accions a la borsa i d'uns creadors d'opinió que els alliberin de les preocupacions i els confirmen que aquest és l'únic sistema possible». La tendència futura –i ho veiem amb la paralització, de fet, de l'impuls de l'energia eòlica a casa nostra–, tot i que la realitat és tossuda i que, segurament, la majoria ha dimittit del «combat ecologista», és que el poder i les institucions tendeixen «a oposar-se a qualsevol "alternativa" i introdueixen els mínims canvis per matenir l'estatus quo. La gent –assenyala Corominas– reaccionarà a mesura que la tensió –conseqüència de la diferència entre on som i on hauríem de ser– sigui insuportable, però deixarà de combatre així que s'hagin introduït unes mesures "correctores" que li restitueixin unes condicions de moment acceptables». A poc a poc es posaran pedaços a la situació i potser arribarem a la Tecnologia Alternativa, «una tecnologia que integri una sèrie de valors acceptats socialment». És l'altre somni que, potser com la Fàbrica del Sol ara real, té en Joaquim Corominas i que volem compartir amb ell.

JOAQUIM COROMINAS VIÑAS (Barcelona, 1940), és doctor enginyer per la UPC i MSEE per la Universitat de Califòrnia (Berkeley-EUA). És un dels fundadors d'Ecotècnia i actualment director d'Ecoserveis i d'Ecofys (organitzacions d'estudis i projectes sobre energia i medi ambient), així com professor a les llicenciatures de Ciències Ambientals i de Geografia de la UAB. És coautor, amb Josep Puig, de *La ruta de la energia* (Anthropos, 1990) i ha participat en els capítols energètics de l'*Atlas Comarcal del Baix Llobregat*, de l'*Atlas Ambiental de l'Àrea de Barcelona*, i en el *Pla de millora energètica de Barcelona*. Ha coordinat i treballat en diversos projectes de la Unió Europea sobre energia i ha participat com a expert en l'àrea d'energia de *Ciudades para un futuro más sostenible. Primer catálogo español de buenas prácticas*, del MOPTMA. És membre del Working Group on the Modalities of European Cooperation in the Fields of Education and Training in Renewable Energy Sources de la UNESCO, del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat de Barcelona i cofundador del Grup de Científics i Tècnics per un Futur No Nuclear (GCTPFNN). L'any 2001 va ser guardonat –junt amb altres catalans– amb el prestigiós premi europeu Poul laCour, atorgat per la 2001 European Conference on Wind Energy. Home de somriure sincer, ulls qüestionadors i conversa culta i amical, és un dels pares de la introducció de les tecnologies alternatives i renovables a Catalunya.